

İçişleri Bakanlığı'nın 17 Ağustos 2026
Tarihinde Yayımladığı 2026-2027
Görevde Yükselme ve Ünvan Değişikliği
Sınavı Konu Başlıkları
Dikkate Alınarak Hazırlanmıştır.

**GÖREVDE YÜKSELME VE
ÜNVAN DEĞİŞİKLİĞİ**
SINAVLARINA HAZIRLIK

GYS

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

ÇAĞRI KARŞILAMA MEMURU

KONU ANLATIMLI - SORU BANKASI

Soruların çözümlerine, kitabın baskı tarihinden sonraki güncellemelere ve konulardaki ek formlara erişebilmek için QR kodu okutunuz.

PEGEM

AKADEMİ

Komisyon

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI GÖREVDE YÜKSELME VE ÜNVAN DEĞİŞİKLİĞİ SINAVINA HAZIRLIK ÇAĞRI KARŞILAMA MEMURU KONU ANLATIMLI SORU BANKASI

ISBN 978-625-8897-40-1

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: 2026, Ankara

Yayın-Proje: Pegem
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: yayinevi@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Ankara Özgür Matbaacılık

1250. Cad. No: 25 Ostim Yenimahalle/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 46821

ÖN SÖZ

Değerli Okuyucularımız;

İçişleri Bakanlığı Görevde Yükselme ve Ünvan Değişikliği Sınavına Hazırlık Çağrı Karşılama Memuru Konu Anlatımlı-Soru Bankası kitabımız, en son yayımlanan sınav ilanındaki konular kapsamında, alanında uzman yazar komisyonumuz tarafından hazırlanmıştır. Sınava girecek olan adaylarımızın, yayınıımızda bulunan mevzuat konularında yer alan Ek Form veya Örnek Formlara (<http://www.mevzuat.gov.tr/>) İnternet adresinden ilgili Kanun, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Kanun Hükmünde Kararname, Yönetmelik, Tebliğ vb. içeriklerinden erişebileceğinizi belirtiriz. Kitabımızdaki konularda teorik çerçeve net bir şekilde çizilmiş, çözümlü ve cevaplı testlere yer verilmiştir. Okuyucularımıza güncel ve çalışmalarını pekiştirecek yöntemleri sunmak amacıyla özenle hazırlanan bu yayınıımızın sınava hazırlanan siz değerli okuyucularımıza katkı sağlamasını diliyoruz.

Kitaba ilişkin sorularınızı, şikâyet ve önerilerinizi yayinevi@pegem.net adresine e-posta yoluyla ya da 0538 594 92 40 numaralı telefona WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır. Soru ve görüşleriniz mutlaka dikkate alınacak ve en kısa sürede ilgili ekibimiz tarafından dönüş yapılacaktır. Yayınıımızın sınavlarınızda başarı getirmesi dileklerimizle...

PEGEM Akademi Yayıncılık

İÇİNDEKİLER

1. Bölüm: Türkçe Dil Bilgisi ve Yazışma Kuralları.....	1
2. Bölüm: Sayısal Mantık.....	77
3. Bölüm: Türk ve Dünya Edebiyatında Klasikleşmiş Eserler ve Yazarları	91
4. Bölüm: Yakın Türkiye Siyasi Tarihi	101
5. Bölüm: Türkiye Coğrafyası	114
6. Bölüm: Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi.....	216
7. Bölüm: T.C. Anayasası.....	314
8. Bölüm: 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu.....	362
9. Bölüm: 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi	408
10. Bölüm: 4982 Sayılı Bilgi Edinme Kanunu	419
11. Bölüm: 3071 Sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun	427
12. Bölüm: 7315 Sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu	431
13. Bölüm: İşçileri Bakanlığı Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği	436
14. Bölüm: İşçileri Bakanlığı Personeli Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği.....	447
15. Bölüm: Devlet Memurları Disiplin Yönetmeliği	455
16. Bölüm: İşçileri Bakanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliği	465
17. Bölüm: Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik	472
18. Bölüm: Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik	486
19. Bölüm: 112 Acil Çağrı Merkezleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği	492

SÖZCÜKTE ANLAM

SÖZCÜĞÜN ANLAM ÖZELLİKLERİ

Sözcükler, metinlerin temel yapı taşıdır. Dolayısıyla metnin -ya da bir konuşmanın- anlaşılması için sözcük anlamlarının iyi bilinmesi gerekir. Dilimizde bazı sözcükler tek bir kavramı karşılarken bazıları ise birden çok anlamı karşılar.

Tek anlamlı sözcükler: Sadece bir kavramı karşılayan sözcüklerdir. Bu sözcüklerin başka anlamlara gelebilecek kullanımı yoktur.

Örnek

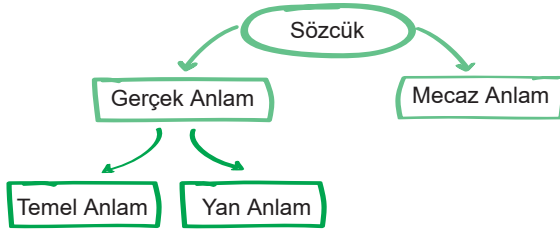
“Kaldırım, testere, tencere” sözcüklerinin tek anlamı vardır.

Çok anlamlı sözcükler: Kullanıldığı yere ve duruma göre birden çok anlam kazanabilen sözcüklerdir.

Örnek

“Ağız” sözcüğü, kullanıldığı yere göre birçok anlam kazanabilir: İnsan ağzı, mağara ağzı, yol ağzı, Karadeniz ağzı vs.

Dilimizde sözcüklerin kullanıldıkları cümleye göre kazandıkları farklı anlamlara “yan anlam” ya da “mecaz anlam” denir.

Gerçek Anlam:

Gerçek anlam, sözcüğün temel ve yan anlamlarını içerir. Dolayısıyla sözcüğün gerçek anlamları birden fazla olabilir.

Temel Anlam:

Bir sözcük tek başına kullanıldığında akla gelen ilk anlamına temel anlam denir. Temel anlam, en yaygın anlamdır. Sözlüklerde ilk olarak temel ya da en yaygın anlam açıklanır.

- Adamın kocaman ama estetik görünümlü bir ağız vardı.
- Ormanda ateş yakmak oldukça tehlikeli ama sık rastlanan bir davranıştır.

Yan Anlam:

Bir sözcüğün temel anlamıyla ilişkili olarak kazandığı diğer anlamlardır.

- Mağaranın ağızı o kadar küçüktü ki içeri ancak bir çocuk girebiliyordu.
- Çocuğun ateşini bir türlü düşüremiyorlar.

Pür Dikkat

“Yan anlam” ile “temel anlam” arasında herhangi bir şekilde (biçimsel benzerlik, ortak işlev, aynı maddeden oluşması...) ilgi kurulabilmelidir.

Örnek

- Mağaranın ağzı o kadar küçüktü ki içeri ancak bir çocuk girebiliyordu. (“Mağaranın ağzı” ile yemeye, içmeye ve ses çıkarmaya yarayan organ olan “ağız” arasında biçimsel olarak bir benzerlik kurulmuştur.)
- Çocuğun ateşini bir türlü düşüremiyorlar. (“Çocuğun ateşi” ile nesnelerin tutuşmasıyla beliren “ateş” arasında bir ısı ortaklığı vardır.)

Mecaz Anlam:

Sözcüğün gerçek anlamından (temel anlamından ve yan anlamından) uzaklaşarak kazandığı yeni anlamlardır. Bir başka ifadeyle mecazlar, bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda, başka bir sözcüğün yerinde kullanılan sözlerdir.

- Bu mahallede onun gibi ağzı bozuk birini daha görmedim. (Bu cümledeki “ağız bozuk” söz öbeğinde kullanılan “ağız” sözcüğü; kendi anlamının dışında, küfürbaz anlamında, karşımıza çıkmaktadır.)
- Yeni seçilen muhtar, ilk toplantısında çok ateşli konuştu. (“Ateşli” sözcüğü “heyecanlı, coşkulu” anlamında kullanılmış; sözcük, anlamının dışına çıkmıştır.)

Temel anlam (TA), yan anlam (YA) ve mecaz anlamla (MA) ilgili aşağıdaki örnekleri inceleyiniz.

Yol:

- Çocuk, evin yolunu sordu. (TA)
- Mahallemizin yolu nihayet asfaltlandı. (YA)
- Bu soruyu farklı bir yolla da çözebiliriz. (MA)

Kafa:

- Kafan, hâlâ omuzlarının üzerinde duruyor. (TA)
- Fazla zorlayınca çivinin kafası koştı. (YA)
- O adam, zaten kafasızın tekidir. (MA)

Büyük:

- Uzun bir yolculuktan sonra büyük bir evin önünde durduk. (TA)
- Benim öğrencilerim, büyüklerine karşı saygıda kusur etmez. (YA)
- Büyük düşünenler, toplumlarına her zaman bir şeyler kazandırmıştır. (MA)

Pür Dikkat

Sınavlarda "temel anlam" ve "yan anlam" ayrımı sorulmamış, nadiren de olsa "gerçek anlam" ve "mecaz anlam" ayrımı sorulmuştur. Böyle bir soruyla karşılaşıldığında, seçenekler arasında yan anlamda kullanılmış sözcükler de verilebileceği için dikkatli olunmalıdır. Yan anlam, temel anlamla bir şekilde ilişkilidir ve gerçek anlam sayılır. Oysa mecaz anlam tamamen düşsel, gerçek dışı bir anlamdır.

Gerçek ve mecaz anlamlı sözcük sorularında çeldirici olarak yan anlamda kullanılmış sözcükler verilir.

Bazı sorularda geçen "düşsel öge" kavramı da mecaz anlamı ilgilidir.

Terimsel Anlam:

Bir bilim, sanat, spor ve meslek dalıyla ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan sözcüklere terim anlamlı sözcükler denir.

⊙ Açık, üçgen, dikdörtgen	→	Matematik
⊙ Roman, öykü, kafiye, aruz	→	Edebiyat
⊙ İsim, kök, gövde, fiil	→	Dil bilgisi
⊙ Pota, minder, skor	→	Spor
⊙ Dava, mahkeme, yargıç	→	Hukuk

Soyut-Somut Anlam

Somut Anlamlı Sözcükler: Beş duyuyla herhangi biriyle algılanabilen kavramları karşılayan sözcüklerdir.

Örnek

Hava, su, toprak, ağaç, deniz, masa, sandalye...

Soyut Anlamlı Sözcükler: Beş duyu ile algılanamayan, zihinde tasarlanan kavramları karşılayan sözcüklerdir.

Örnek

Sevgi, umut, adalet, özgürlük, mutluluk, heyecan, aşk...

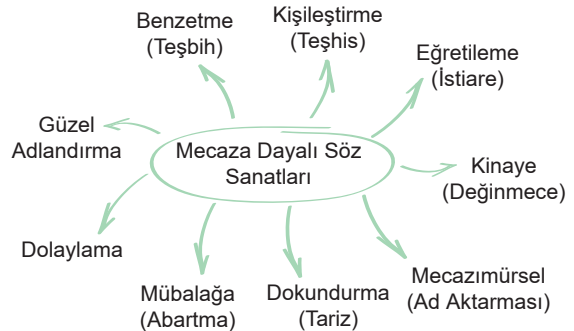
Nitel-Nicel Anlam

Nicel Anlamlı Sözcükler: Varlıkların ölçülebilir, sayılabilir özelliklerini gösteren sözcüklerdir.

- ↳ Geniş bahçeli bir ev aldı İstanbul'da ve emekli olunca oraya taşındı. (alan ölçüsü)
- ↳ Uzun bir moladan sonra yolcular tekrar araçlara bindiler. (zaman ölçüsü)
- ↳ Yüksek bir maaşla yeni işine başladı. (sayı-para ölçüsü)

Nitel Anlamlı Sözcükler: Varlıkların ölçülemeyen, sayılamayan özelliklerini gösteren sözcüklerdir.

- ↳ Onun babası çok geniş biridir, hiçbir şeye kolay kolay kızmaz. ("rahat" anlamında)
- ↳ Uzun etme işte, bu iş bugün bitecek dedim sana. ("nazlanma, direnme" anlamında)
- ↳ Yüksek hedeflere ulaşmak, çok fedakârlık gerektirir. ("ulaşılması güç" anlamında)

SÖZ SANATLARI

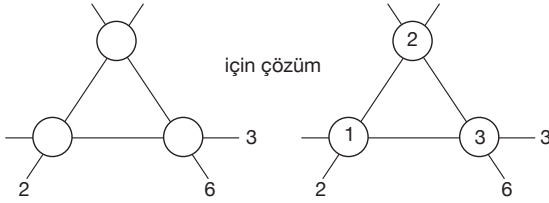
Örnek Soru

1. - 3. soruları aşağıdaki bilgilere göre cevaplayınız.

Çemberlerin içine sayıların yerleştirildiği bir oyunun kuralları şöyledir:

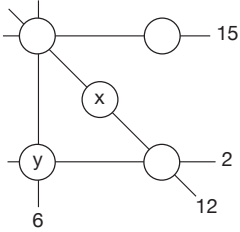
- Kaç tane çember varsa 1'den başlamak üzere bu sayıya kadar olan sayıların tümü çemberlerin içine yazılmalıdır.
- Her çemberin içinde farklı sayılar olmalıdır.
- Aynı doğru üzerinde bulunan çemberlerin içindeki sayıların çarpımı, bu doğrunun yanına yazılmış olan sayıya eşit olmalıdır.

Örneğin;

Çember sayısı üç olduğundan çemberlere 1'den 3'e kadar olan sayılar yazılmıştır.

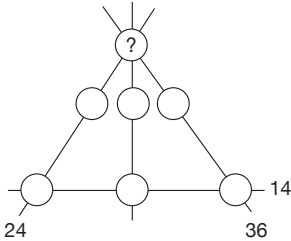
1.

Yukarıdaki şekle göre $x + y$ toplamı kaçtır?

- A) 5 B) 6 C) 7 D) 8 E) 9

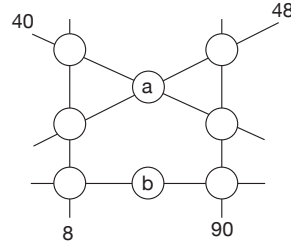
2.

Yukarıdaki şekle göre soru işaretinin yerine hangi sayı yazılmalıdır?

- A) 7 B) 6 C) 5 D) 4 E) 3

3.

Yukarıdaki şekle göre $a \cdot b$ çarpımı kaçtır?

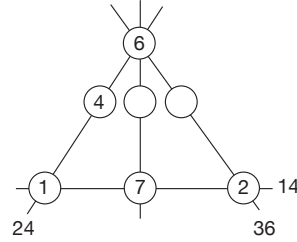
- A) 63 B) 56 C) 49 D) 42 E) 35

Çözüm

1. Beş çember olduğundan boşlukları doldururken 1, 2, 3, 4, 5 sayıları kullanılmalıdır. 3 ile 5'in çarpımı 15 olduğundan üstteki boşluklara 3 ve 5 gelmelidir. 3 ve 2'nin çarpım 6 olduğundan sütundaki boşluklara 3 ve 2 gelmelidir. 3, 4 ve 1'in çarpımı 12 olduğundan çapraz boşluklara 3, 4 ve 1 gelmelidir. 2 ile 1'in çarpımı 2 olduğundan alttaki boşluklara 2 ve 1 gelmelidir. Buna göre $x = 4$ ve $y = 2$ olur. Böylece $x + y = 4 + 2 = 6$ bulunur.

Cevap B

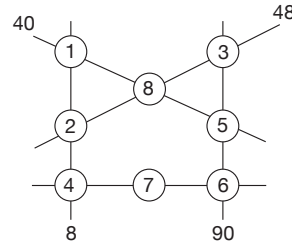
2. 7 çember olduğundan 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 sayıları kullanılmalıdır. 24 ve 36'nın olduğu çapraz çemberlere 6 sayısı gelmelidir.

Buna göre soru işaretinin yerine 6 yazılmalıdır.

Cevap B

3.

Muhtemel dizilişlerden biri yukarıdaki gibidir.

Buna göre $a \cdot b = 8 \cdot 7 = 56$ bulunur.

Cevap B

AKIL YÜRÜTME ve MANTIK SORULARI

Sayısal mantık soruları, genelde öncüllü sorulardır. Bu sorular adayın neler bildiğinden çok; dikkat, işlem yeteneği ve verilen bilgiler arasında ilişki kurma ve yorumlama becerisine dayanır. Sorularda, verilen olaylar ve sayı ilişkilerini anlama ve bunlardan hüküm çıkarma becerisi test edilir.

Soruların başlangıcında karmaşık gibi görünen bilgilerden oluşan birkaç paragraf ya da birkaç madde bulunur.

Sorular öncelikle çok iyi okunmalıdır. Soruda verilen bilgiler, tablolar, kurallar ve işlemler çok iyi incelenmelidir. Eğer açıklayıcı bir örnek verilmişse bu örnekteki işlemlerin nasıl yapıldığına, örnekteki verilerle soruda verilen kuralların nasıl ilişkilendirildiğine dikkat edilmelidir. Uygun şekiller, krokiler, tablolar çizilmelidir.

Örnek Soru

$$8 \Delta 3 \square 2 = 14$$

$$18 \bigcirc 3 \Delta 7 = 13$$

$$11 \diamond 2 \square 1 = 9$$

Yukarıdaki eşitliklerin sağlanabilmesi için, Δ , $\bigcirc$, $\square$, $\diamond$ sembollerinin yerine sırası ile aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) $\times$, $\div$, $+$, $-$ B) $+$, $-$, $\times$, $\div$ C) $+$, $\div$, $-$, $\times$
D) $+$, $\div$, $\times$, $-$ E) $\times$, $-$, $\div$, $+$

Çözüm

Verilen ifadeleri sırası ile inceleyelim.

$$8 \Delta 3 \square 2 = 14 \text{ ise } \Delta \text{ işlemi '+' ve } \square \text{ işlemi 'x' olmalıdır.}$$

$$18 \bigcirc 3 \Delta 7 = 13 \text{ ise } \bigcirc \text{ işlemi '+'} \text{ ve } \Delta \text{ işlemi '+' olmalıdır.}$$

$$11 \diamond 2 \square 1 = 9 \text{ ise } \diamond \text{ işlemi '-'} \text{ ve } \square \text{ işlemi 'x' olmalıdır.}$$

Böylece işlemler sırası ile $+$, $\div$, $\times$, $-$ olmalıdır.

Cevap D

Örnek Soru

Bir n doğal sayısının mükemmel sayı olup olmadığını belirlemek için şöyle bir yöntem uygulanıyor:

- n doğal sayısının pozitif çarpanları bulunur.
- n doğal sayısının kendisi hariç pozitif çarpanları toplanır.
- Pozitif çarpanların toplamı n doğal sayısını veriyorsa n doğal sayısına mükemmel sayı denir.

Örneğin; 6 mükemmel sayıdır. Çünkü 6'nın pozitif çarpanları 1, 2, 3 ve 6 olur. Kendisi hariç pozitif çarpanlarının toplamı $1 + 2 + 3 = 6$ olduğundan 6 sayısı mükemmel sayı olur.

Buna göre aşağıdaki sayılardan hangisi mükemmel sayıdır?

- A) 8 B) 16 C) 24 D) 28 E) 32

Çözüm

D seçeneği incelenecek olursa 28'in kendisi hariç pozitif çarpanları 1, 2, 4, 7, 14 olur.

$$1 + 2 + 4 + 7 + 14 = 28 \text{ olduğundan 28 mükemmel sayıdır.}$$

Cevap D

Örnek Soru

1. - 3. soruları aşağıdaki bilgilere göre cevaplayınız.

Kaan ile Duru arasında bir sayı oyunu şöyle oynanıyor:

- Kaan aklından 1 ile 110 arasında (1 ve 110 dâhil) bir sayı tutuyor.
- Tuttuğu sayının 3'e, 5'e ve 7'ye bölünmesinden elde edilen kalanları sırasıyla Duru'ya söylüyor.
- Duru da Kaan'ın aklından tuttuğu sayıyı buluyor.

Örneğin;

Kaan'ın söylediği kalanlar sırasıyla 2, 4 ve 5 ise Duru'nun bulduğu sayı 89 olacaktır. Çünkü 89 sayısının 3'e bölünmesinden elde edilen kalan 2, 5'e bölünmesinden elde edilen kalan 4 ve 7'ye bölünmesinden elde edilen kalan 5'tir.

1. Kaan, kalan olarak sırayla 2, 0 ve 2 cevabını verseydi hangi sayıyı aklından tutmuş olurdu?

- A) 35 B) 40 C) 50 D) 65 E) 95

2. Kaan'ın Duru'ya söylediği kalanların toplamı aşağıdakilerden hangisi olamaz?

- A) 0 B) 7 C) 10 D) 12 E) 15

A
P
E
G
E
M
A
K
A
D
E
M
I

Ahmet Mithat Efendi

1844-1912 yılları arasında yaşamış olan Ahmet Mithat Efendi, Tanzimat döneminin en üretken yazarlarından biridir. Roman, hikâye, gazete yazısı ve öğretici metinler kaleme almıştır. Halkı bilgilendirmeyi amaçladığı için eserlerinde zaman zaman anlatımı kesip okuyucuya açıklamalar yapar.

Edebiyattaki yeri: Okuma kültürünün yaygınlaşmasında önemli rol oynadığı için "hâce-i evvel" ve çok eser yazması nedeniyle "yazı makinesi" gibi adlarla anılmıştır.

Öne çıkan eserleri

- **Felâtn Bey ile Râkım Efendi:** Yanlış ve doğru Batılılaşma biçimlerini iki karşıt karakter üzerinden gösterir. Felâtn Bey yüzeysel taklidi, Râkım Efendi ise çalışkan ve dengeli kişiliği temsil eder.
- **Hasan Mellah:** Macera unsurlarının öne çıktığı erken dönem Türk romanlarından biridir.
- **Letaif-i Rivayat:** Farklı tarihlerde yayımlanan hikâye ve uzun hikâyelerden oluşan önemli bir seridir.

Recaizade Mahmut Ekrem

1847-1914 yılları arasında yaşayan Recaizade Mahmut Ekrem, Tanzimat'ın ikinci kuşağında yer alan şair, yazar ve edebiyat öğreticisidir. Estetik kaygıyı öne çıkarır ve "sanat için sanat" anlayışına yaklaşır.

Edebiyattaki yeri: Servetifünun kuşağının yetişmesinde etkili olmuş; roman, şiir, tiyatro ve edebiyat teorisi alanlarında eser vermiştir.

Öne çıkan eserleri

- **Araba Sevdası:** Bihruz Bey'in gösteriş merakı, yanlış Batılılaşması ve hayal dünyası anlatılır. Türk edebiyatının ilk realist romanı kabul edilir.
- **Zemzeme:** Şiirlerini topladığı eserlerdendir; dönemin edebiyat tartışmalarında önemli bir yere sahiptir.
- **Talim-i Edebiyat:** Edebiyat bilgileri ve sanat anlayışı üzerine hazırlanmış öğretici bir eserdir.

Hatırlatma: Araba Sevdası → Bihruz Bey → yanlış Batılılaşma → realizm.

Samipaşazade Sezai

1859-1936 yılları arasında yaşamış Tanzimat dönemi yazarıdır. Batılı tarzda hikâye ve romanın gelişmesine katkıda bulunmuştur. Eserlerinde insan psikolojisine ve toplumsal sorunlara ilgi gösterir.

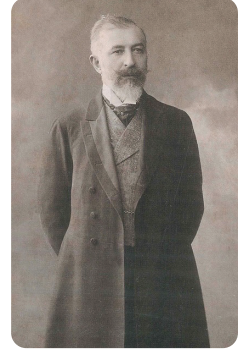
Edebiyattaki yeri: Tanzimat'tan realizme geçişte önemli bir isimdir. Özellikle esaret ve özgürlük meselesini ele almasıyla hatırlanır.

Öne çıkan eserleri

- **Sergüzeşt:** Dilber adlı esir bir genç kızın trajik yaşamını anlatır. Esaret kurumunu ve bireyin özgürlük isteğini merkeze alır.
- **Küçük Şeyler:** Gündelik hayatın küçük olaylarını konu alan hikâyelerden oluşur. Modern Türk hikâyeciliğinin gelişmesinde önemli bir adımdır.

Halit Ziya Uşaklıgil

1866-1945 yılları arasında yaşayan Halit Ziya Uşaklıgil, Servetifünun romanının en güçlü temsilcisidir. Batılı roman tekniğini başarıyla uygulamış, özellikle İstanbul'un seçkin çevrelerini ve bireylerin iç dünyasını işlemiştir.

Halit Ziya Uşaklıgil

Edebiyattaki yeri: Türk romanının teknik bakımdan olgunlaşmasında belirleyici isimlerden biridir. Güçlü gözlem, ayrıntılı tasvir ve psikolojik çözümlemeleriyle tanınır.

Öne çıkan eserleri

- **Mai ve Siyah:** Ahmet Cemil'in sanat ve yaşam hayalleriyle başlayıp hayal kırıklığına uzanan hikâyesini anlatır. "Mai" umutları, "siyah" ise yenilgiyi ve karamsarlığı simgeler.
- **Aşk-ı Memnu:** Adnan Bey, Bihter ve Behlül çevresinde gelişen yasak aşkı anlatır. Aile ilişkileri ve bireysel tutkular psikolojik yönleriyle işlenir.
- **Kırık Hayatlar:** Aile hayatını, evlilik ilişkilerini ve kişisel zaafı konu alan romanlarından biridir.

Hatırlatma: Mai ve Siyah → Ahmet Cemil; Aşk-ı Memnu → Bihter ve Behlül.

Mehmet Rauf

1875-1931 yılları arasında yaşayan Mehmet Rauf, Servetifünun topluluğunun romancı ve hikâyecilerindendir. Eserlerinde aşk, kıskançlık, yalnızlık ve bireyin iç dünyasına ait duygusal çatışmalar önemli yer tutar.

Edebiyattaki yeri: Türk edebiyatında psikolojik romanın gelişmesinde öncü kabul edilir.

Öne çıkan eserleri

- **Eylül:** Suat, Süreyya ve Necip arasındaki duygusal ilişkileri ve iç çatışmaları anlatır. Türk edebiyatının ilk psikolojik romanı kabul edilir.
- **Ferda-yı Garam:** Aşk ve duygusal çatışmaları merkezine alan romanlarından biridir.

ÜNİTE 3

MİLLÎ MÜCADELE VE YENİ DEVLETİN KURULUŞU

Bu ünite 10 temel konu, dönemsel bağlamı ve siyasal sonuçlarıyla açıklanmaktadır.

3.1. Millî Mücadele'nin Hazırlık Dönemi

Mustafa Kemal Paşa'nın 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkışı; Havza Genelgesi, Amasya Genelgesi ve askerî-sivil örgütlenme girişimleriyle ulusal direnişin programlı bir harekete dönüşmesini sağlamıştır. Amasya Genelgesi, bağımsızlığın milletin azim ve kararıyla kurtarılacağı düşüncesini açık biçimde ortaya koymuştur.

3.2. Kongreler Dönemi

Erzurum ve Sivas kongrelerinde vatanın bütünlüğü, millî bağımsızlık ve manda-himaye karşıtlığı temel ilkeler olarak benimsenmiştir. Bölgesel direniş cemiyetleri Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti çatısı altında birleştirilmiş, Heyet-i Temsiliye ulusal hareketin yürütme merkezi hâline gelmiştir.

3.3. Son Osmanlı Mebusan Meclisi ve Misak-ı Millî

Son Osmanlı Mebusan Meclisi 1920'de Misak-ı Millî'yi kabul ederek millî sınırlar ve tam bağımsızlık konusundaki temel hedefleri ilan etmiştir. İstanbul'un resmen işgali ve Meclisin dağıtılması, Ankara'da yeni bir meclisin açılması sürecini hızlandırmıştır.

3.4. Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılması

TBMM 23 Nisan 1920'de açılmış ve yasama ile yürütme yetkilerini kendi bünyesinde toplamıştır. Meclis hükûmeti sistemi, olağanüstü savaş koşullarında millî iradenin tek meşru otorite olduğu anlayışına dayanmıştır.

3.5. Millî Mücadele Dönemi Ayaklanmaları

İstanbul Hükûmeti yanlısı hareketler, yerel çıkar çatışmaları ve düzenli orduya geçişe karşı tepkiler çeşitli ayaklanmalara yol açmıştır. TBMM, askerî tedbirlerin yanında Hıyanet-i Vataniye Kanunu ve İstiklal Mahkemeleri gibi hukukî araçlara başvurmuştur.

3.6. Sevr Antlaşması

10 Ağustos 1920'de imzalanan Sevr Antlaşması, Osmanlı ülkesini siyasal, askerî ve ekonomik bakımdan parçalamayı öngörmüştür. TBMM tarafından tanınmayan antlaşma yürürlüğe girememiş; Millî Mücadele'nin başarıya ulaşmasıyla geçersiz kalmıştır.

3.7. Millî Mücadele'nin Cepheleri

Doğu Cephesi'nde Ermenistan'a karşı kazanılan başarı Gümrü Antlaşması'nı; Güney Cephesi'ndeki yerel direniş Fransa ile Ankara Antlaşması'nı doğurmuştur. Batı Cephesi'nde İnönü, Sakarya ve Büyük Taarruz zaferleri Yunan işgalinin sona ermesini sağlamıştır.

3.8. Mudanya Ateşkes Antlaşması

11 Ekim 1922'de imzalanan Mudanya Ateşkes Antlaşması silahlı mücadeleyi sona erdirmiş ve Doğu Trakya'nın savaş yapılmadan Türkiye'ye bırakılmasını sağlamıştır. Antlaşma, Lozan barış görüşmelerinin diplomatik zeminini hazırlamıştır.

3.9. Saltanatın Kaldırılması

1 Kasım 1922'de saltanatın kaldırılmasıyla Osmanlı Devleti'nin siyasal varlığı hukuken sona ermiştir. Bu karar, egemenliğin hanedandan millete geçişini kesinleştirmiş; halifelik ise bir süre daha ayrı bir kurum olarak korunmuştur.

3.10. Lozan Barış Antlaşması

24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Barış Antlaşması, yeni Türk devletinin bağımsızlığını ve uluslararası statüsünü büyük ölçüde belirlemiştir. Kapitülasyonların kaldırılması, sınırlar, azınlıklar, borçlar ve nüfus mübadelesi gibi temel sorunlar görüşülmüştür.

ÜNİTE 4

CUMHURİYETİN KURULUŞU VE ATATÜRK DÖNEMİ

Bu ünite 12 temel konu, dönemsel bağlamı ve siyasal sonuçlarıyla açıklanmaktadır.

4.1. Cumhuriyet'in İlanı

29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edilmiş, devlet başkanlığı sorunu çözülmüş ve Mustafa Kemal ilk cumhurbaşkanı seçilmiştir. Yeni rejim millî egemenlik ilkesini devletin yönetim biçimiyle açık biçimde bütünleştirmiştir.

4.2. Halifeliğin Kaldırılması

3 Mart 1924'te halifelik kaldırılmış; aynı gün çıkarılan düzenlemelerle eğitim ve din hizmetleri merkezî devlet yapısı içinde yeniden örgütlenmiştir. Bu adım, laik ve ulusal devlet düzeninin kurulmasında temel dönüm noktalarından biridir.

4.3. Atatürk Dönemi Siyasal İnkılapları

1921 ve 1924 anayasaları, saltanat ve halifeliğin kaldırılması, hukuk düzeninin laikleştirilmesi ve yurttaşlık anlayışının geliştirilmesi siyasal dönüşümün ana unsurlarıdır. İnkılaplar, geleneksel imparatorluk kurumlarının yerine ulusal ve çağdaş bir devlet yapısı kurmayı amaçlamıştır.